

Kommunstyrelsen

Upprättande av verksamhetsområde för dagvatten i Hästhagen, Nacka kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta om verksamhetsområde för *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet* för Hästhagen enligt bilaga 2 och 3.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade den 21 november 2016 att förelägga Nacka kommun att bestämma verksamhetsområde för bostadsområdet Hästhagen, samt tillgodose behovet av vattentjänster gällande dag- och dräneringsvatten genom en allmän anläggning. Kommunen överklagade beslutet till mark- och miljödomstolen samt, efter avslag, till Mark- och miljööverdomstolen, som den 6 december 2018, emellertid fastställde mark- och miljödomstolens dom. Den avslutade rättsliga processen innebär att länsstyrelsens föreläggande ska stå fast samt att kommunen föreläggs att bestämma om verksamhetsområde samt utföra anläggningen senast december 2021.

Dagvattentjänsten består av två delar; *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet*. *Dagvatten gata* avser bortledning av dagvatten från gator och allmänna platser i ett område och *dagvatten fastighet* avser bortledning av dag- och dränvatten från den enskilda fastigheten.

Länsstyrelsen har trots synpunkter från Nacka kommun inte valt att precisera området närmare. En egen behovsbedömning har gjorts av Nacka vatten och avfall AB som föreslår att verksamhetsområde upprättas för *dagvatten gata* för hela Hästhagen, 161 fastigheter, och *dagvatten fastighet* för delar av Hästhagen, 30 fastigheter. Utbyggnaden av den allmänna dagvattenanläggningen pågår och beräknas vara klar under 2021.

Ärendet

Föreläggandet från länsstyrelsen

En av fastighetsägarna i bostadsområdet Hästhagen, ägaren till fastigheten Erstavik 19:14, begärde att länsstyrelsen skulle utöva tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänster i fråga om kommunens ansvar för att lösa frågan om dagvattenhanteringen i ett större sammanhang i området. Hästhagen är ett område som är kuperat med inslag av berg med ett tunt jordtäckte och lera vilket försämrar infiltrationsmöjligheterna i området. Den aktuella fastigheten ligger i en av områdets lågpunkter vilket innebär att den är särskilt utsatt för dag- och dräneringsvatten från omgivningen och fastighetsägaren behöver hantera stora mängder tillrinnande vatten, som inte härrör från hennes fastighet, i sin anläggning.

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) beslutade den 21 november 2016 med stöd av 6 och 51 §§ lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), vattentjänstlagen, att förelägga Nacka kommun att bestämma verksamhetsområde för bostadsområdet Hästhagen, samt tillgodose behovet av vattentjänster gällande dag- och dräneringsvatten genom en allmän anläggning. Länsstyrelsen beslutade också att anläggningen ska vara utförd senast tre år efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Kommunen överklagade beslutet till mark- och miljödomstolen februari 2017 med hänvisning bland annat till att kommunen inte anser att det är rimligt att ordna en allmän anläggning för avledning av dag- och dräneringsvatten som endast en av cirka 130 fastigheter i området har nytta och behov av. Kommunen gav istället löfte om att åtgärda problemet för den berörda fastigheten Erstavik 19:14 och yrkade på att länsstyrelsens beslut skulle upphävas. Mark- och miljödomstolen avslog dock kommunens överklagan i februari 2018. Kommunen överklagade därefter domen till Mark- och miljööverdomstolen.

Den 6 december 2018 fastställde Mark- och miljööverdomstolens mark- och miljödomstolens dom. Det innebär att länsstyrelsens föreläggande mot kommunen står fast och att kommunen ska genomföra det som anges i föreläggandet senast december 2021.

Beslut om verksamhetsområde för allmänna vattentjänster

Enligt 6 § vattentjänstlagen ska kommunen, om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang, bestämma verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten behöver ordnas och se till att behovet snarast tillgodoses genom en allmän va-anläggning.

Kommunen ska fortlöpande besluta om verksamhetsområde för de allmänna vattentjänster som kommunen tillhandahåller. Lagen föreskriver att det är kommunen och inte huvudmannen (i Nackas fall Nacka vatten och avfall AB) som fattar beslut om förändringar av verksamhetsområdet. Det är dock Nacka vatten och avfall AB som föreslår för kommunfullmäktige vilka verksamhetsområden som ska upprättas.

Dagvattentjänsten består av två delar; *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet*. *Dagvatten gata* innebär avledning av dagvatten från gator och allmänna platser i ett område vilket vanligtvis sker genom ledningar, rännstensbrunnar och diken. Denna tjänst innebär att ett område har en övergripande lösning som avhjälper dagvattenproblem inom området generellt, det innebär att det inte måste finnas dagvattenledningar i fastighetens omedelbara närhet, utan dagvattnet kan avrinna på ytor och så småningom samlas i ett dike eller ledning lite längre bort från fastigheten. *Dagvatten fastighet* innebär bortledning av dag- och dränvatten från den enskilda fastigheten till VA-huvudmannens dagvattensystem. Detta sker oftast via en egen servisavsättning från fastigheten till ledningar i gatan, men kan även ske via andra anordningar som exempelvis diken eller ytavrinning.

Hittills har verksamhetsområdet för dagvatten i Nacka inte varit uppdelat i *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet* men planering pågår för att göra denna uppdelning under 2022. Nacka vatten och avfall AB kommer tillsammans med kommunen gå igenom hur avgiftsuttaget varit hittills, men det är inte aktuellt att ändra VA-taxan, då den redan idag är uppdelad på *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet*. I och med att verksamhetsområdet justeras kommer fastighetsägare betala för den dagvattentjänst som det finns behov för och som nyttjas, vilket innebär att avgiftsuttaget blir mer rättvist.

Verksamhetsområde i Hästhagen

I föreläggandet från Länsstyrelsen från 2014 (bilaga 6) är inte omfattningen av verksamhetsområdet preciserat, endast att kommunen ska besluta om verksamhetsområde för dagvatten. Nacka kommun framförde i samband med överklagande av föreläggandet synpunkter på att detta inte finns preciserat. Länsstyrelsen har trots synpunkterna från kommunen inte valt att precisera området närmare.

En egen behovsbedömning har gjorts av Nacka vatten och avfall AB (med utgångspunkt från nedanstående dagvattenutredning) som vid styrelsemöte den 27 oktober beslutade om förslaget att verksamhetsområde upprättas för *dagvatten gata* för hela Hästhagen, 161 fastigheter, och *dagvatten fastighet* för delar av Hästhagen, 30 fastigheter, i enlighet med bilagorna 2, 3 och 4. Eftersom en uppdelning av verksamhetsområde för dagvatten i *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet* planeras för hela kommunen under 2022 föreslås att denna uppdelning görs redan nu för Hästhagen, då beslut om verksamhetsområde för dagvatten behöver göras för Hästhagen senast i december 2021 enligt länsstyrelsens föreläggande.

Bostadsområdet Hästhagen ligger i en sluttning mot Järlasjön och i nära anslutning till Nackareservatet. Topografin, i kombination med inslag av berg med tunt jordtäckte och lera, försvårar infiltrationsmöjligheterna i området. Dagvatten från hårdgjorda uppfarter och gator samt dräneringsvatten från fastigheter och det kringliggande naturreservatet avrinner från högre belägna delar till lågpunkter i området. En dagvattenutredning gjordes 2012 av

konsultföretaget Structor som identifierade områden och punkter som är särskilt utsatta vid större regn. Utredningen ledde till att en del dagvattenåtgärder vidtogs.

Den nya dagvattenanläggningen är koncentrerad till fyra delområden. Det har både skett en uppdimensionering av befintliga ledningar och kulvertering av diken. Det har tillkommit nya brunnar och sandfång, en sammankoppling av befintliga dagvattenledningar med nya samt en ny utloppsledning till Järlasjön, via en slänt i skogen. Sammanlagt har cirka 600 meter nya dagvattenledningar byggts. Utbyggnaden påbörjades i februari 2021 och beräknas bli färdig under 2021. Den första etappen vid Östervägen/Jägarvägen stod klar under våren och uppvisade god funktion under det intensiva regnandet i slutet av maj. Den aktuella fastigheten Erstavik 19:14 klarade sig utan översvämningar vid detta regn.

De åtgärder som nu görs medför en samlad lösning för dagvattenhanteringen i området, vilket innebär att tjänsten *dagvatten gata* uppfylls. Samtliga 161 fastighetsägare i området har nytta av tjänsten och ska därmed betala för *dagvatten gata* enligt beslutad VA-taxa. Detta gäller såväl anläggningsavgifter som bruksavgifter. Anläggningsavgiften är beroende av bland annat fastighetens storlek och antal bostadsenheter på fastigheten. Enligt 2021 års VA-taxa är max anläggningsavgift för en fastighet med en bostadsenhet på fastigheten 21 579 kronor. Omfattas fastigheten av både *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet* (se nedan) så är max anläggningsavgift 54 521 kronor. Bruksavgiften är enligt 2021 års VA-taxa 573 kronor per år om fastigheten omfattas av *dagvatten gata* och 1 146 kronor per år om fastigheten omfattas av även *dagvatten fastighet*.

Utbyggnaden av dagvattenledningarna medför även möjlighet till avledning av dagvatten från enskilda fastigheter. 30 fastigheter i området bedöms ha behov av detta och föreslås ingå i det nya verksamhetsområdet *dagvatten fastighet*. Dessa fastigheter ges därmed möjlighet att ansluta sig med förbindelsepunkt från fastigheten om det inte finns andra godtagbara möjligheter att omhänderta dagvattnet inom fastigheten. De som nyttjar tjänsten betalar för *dagvatten fastighet* enligt beslutad VA-taxa. Detta gäller såväl anläggningsavgifter som bruksavgifter.

Ekonomiska konsekvenser

Då VA-huvudmannens verksamhet drivs enligt självkostnadsprincipen så kommer ett utvidgat verksamhetsområde innebära att kostnaderna kopplade till utökningen finansieras genom avgifter från VA-kollektivet.

Konsekvenser för barn

Att tillkommande områden införlivas i verksamhetsområden för VA antas innebära säkrare och bättre VA-tjänster för alla, både ur ett hälso- och miljöperspektiv.

Bilagor

1. Översiktskarta

2. Detaljkarta Dagvatten gata och Dagvatten fastighet
3. Tillkommande fastigheter
4. Domslut Svea Hovrätt
5. Föreläggande från Länsstyrelsen
6. Styrelseärende, diarienummer NVAAB 2021/56, daterad 2021-10-20
7. Protokoll från Nacka vatten och avfall AB:s styrelsemöte den 27 oktober

Mats Bohman
Trafik- och fastighetsdirektör
Stadsledningskontoret

Sylvia Ryel
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben